

Asia: VN/21868/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi alueellisen opintolainahyvityksen kokeilusta sekä tuloverolain 92 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausunnonantajan näkemykset esityksen tavoitteista ja vaikutuksista

Suomen Ekonomit kiittää mahdollisuudesta lausua laeiksi alueellisen opintolainahyvityksen kokeilusta sekä tuloverolain 92 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.

Kokeilun tavoitteena on turvata osaavan työvoiman saatavuus koko Suomessa. Tavoite itsessään on kannatettava, mutta keinona alueellinen opintolainahyvitys ei ole oikea.

Opintososiaalisten etuuksien saamisen tulee olla yhdenvertaista. Valtioneuvoston koulutuspoliittisen selonteon (2021) mukaan opintotukijärjestelmää tulee kehittää yhdenvertaiseksi. Alueellinen opintolainahyvitys asettaa kuitenkin vastavalmistuneet eriarvoiseen asemaan asuinpaikan perusteella. Tämä ei edistä yhdenvertaisuutta.

2. Lausunnonantajan näkemykset lakiehdotuksista ja säännöskohtaisista perusteluista

-

3. Lausunnonantajan yleiskommentit esityksestä

Alueellisen opintolainahyvityksen kokeilu perustuu Norjan mallille, jonka tarkoituksena on taata työvoiman saatavuus myös harvaan asutuilla alueilla. Norjan malli eroaa kuitenkin Suomen kokeilumallista mm. Seuraavilla tavoilla: Suomen mallissa ainoa kannustin kohdentuu vastavalmistuneille, joita yritetään kannustaa muuttamaan alueelle, joissa on haastavaa löytää osaavaa työvoimaa. Norjassa yrityksille on tarjolla erilaisia kannustimia, kuten se, että yritykset ovat vapautettuja työnantajamaksuista. Suomen kokeilussa ei ole mukana tämän kaltaisia kannustimia

elinkeinoelämän puolelle. Lisäksi malli eroaa Norjan mallista siinä, että malli ei velvoita työskentelyyn alueella.

Työskentelyveloitteen puuttuminen on haastava asia erityisesti siitä näkökulmasta, että malli saattaa taata mahdollisuuden saada opintolainahyvitys niin, että kokeiluun osallistuva siirtää vain kirjansa kokeilussa mukana olevaan kuntaan. Tämä ei siis takaa sitä, että työvoima olisi aidosti kokeilukunnan ja sen alueen työnantajien käytettävissä. Työskentelyveloitteen puuttumisen voi todeta olevan ristiriidassa kokeilun tavoitteen kanssa.

Lisäksi näemme ongelmallisena sen, että vastavalmistuneet asetetaan eriarvoiseen asemaan asuinpaikkansa perusteella. Ei ole perusteltua, että opintolainahyvitystä käytetään alue- ja työllisyyspolitiikan välineenä, sillä opintolaina on opintojen aikaisen toimentulon turvaaminen sosiaaliturvan puitteissa.

On syytä myös huomioida, että kokeiluaika on hyvin lyhyt. Voidaanko siis kokeilun aikaisista tuloksista vetää johtopäätöksiä pidemmällä aikavälillä?

Näin ollen toteamme, että emme puolla alueellisen opintolainahyvityksen kokeilua.

Salokannel Riku
Suomen Ekonomit ry

Hellman Veera
Suomen Ekonomit ry